

NAPOVEDNIK ZAPOSLOVANJA 2020/I KAJ DELODAJALCI NAPOVEDUJEJO ZA SLOVENSKI TRG DELA ZA DRUGO POLOVICO LETA 2020?

Zavod RS za zaposlovanje med delodajalci z 10 ali več zaposlenimi dvakrat na leto izvaja raziskavo Napovednik zaposlovanja, katere namen je vpogled v kratkoročne načrte zaposlovanja ter morebitne trenutne in predvidene prihodnje težave pri kadrovanju. V prvi letošnji izvedbi smo se osredotočili tudi na ocene dosedanjega vpliva novonastalih gospodarskih razmer in razmer na trgu dela na gibanje zaposlenosti, časovne razsežnosti posledic epidemije SARS-CoV-2 in z njo povezanih ukrepov na poslovanje delodajalcev ter napoved vpliva potencialne ponovitve epidemije in ukrepov, povezanih z njo, na zaposlenost in poslovanje delodajalcev.

V nadaljevanju so najprej na kratko predstavljeni ključni poudarki rezultatov letošnje ankete Napovednik zaposlovanja, ki smo jo izjemoma izvedli v začetku junija, čemur sledi opis metodologije raziskovanja in podrobnejši prikaz rezultatov.

Ključni poudarki iz rezultatov Napovednika zaposlovanja 2020/I

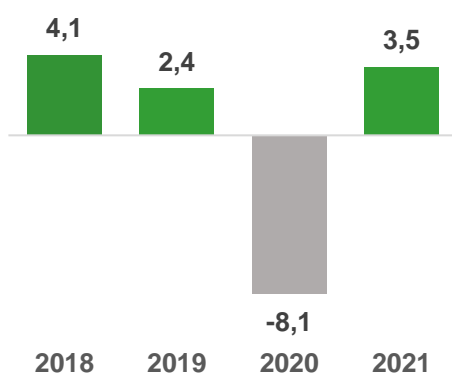
- Petina anketiranih delodajalcev je zaradi razmer na trgu dela, povezanih z epidemijo, že morala zmanjšati število zaposlenih, in sicer za nekaj več kot 11.500 delovnih mest.
- Največje zmanjšanje števila zaposlenih zaradi novonastalih razmer so zabeležili delodajalci iz predelovalnih dejavnosti, gostinstva in drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti.
- Večina delodajalcev (40,1 %) ocenjuje, da bo za povrnitev poslovanja na raven iz obdobja pred epidemijo potrebno leto ali manj.
- Delodajalci napovedujejo 0,2-odstotni padec števila zaposlenih; predvidevajo 22.200 zaposlitev.
- Najbolj pozitivne napovedi glede gibanja zaposlovanja so v gradbeništvu in drugih dejavnostih.
- V prihodnjega pol leta bodo najpogosteje iskani vojaki, prodajalci, varilci, zidarji in delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih.
- S pomanjkanjem ustreznih kandidatov za zaposlitev se je v preteklih šestih mesecih soočala slaba tretjina delodajalcev, v skupini velikih delodajalcev se jih je s tovrstnimi težavami srečevala dobra polovica. Delodajalci poročajo o težavah z iskanjem kadra manj pogosto kot v preteklih izvedbah.
- Med poklici, pri katerih imajo delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih delavcev, so vojaki, varilci, zidarji, vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, elektroinštalaterji.
- 71,8 % delodajalcev v prihodnje ne pričakuje težav z iskanjem kadra.
- Večina delodajalcev (37,1 %) ocenjuje, da bi se, v primeru ponovitve epidemije in izvajanja podobnih ukrepov kot spomladi, njihovo poslovanje zmanjšalo v manjšem obsegu, medtem ko najpogosteje ocenjujejo, da bi zaposlenost ostala nespremenjena (43,5 %).

Nekaj podatkov o izvedbi statističnega raziskovanja Napovednik zaposlovanja

V prvi polovici letošnjega junija smo na Zavodu RS za zaposlovanje izvedli terensko fazo zbiranja podatkov na reprezentativnem vzorcu delodajalcev, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev. V anketiranje je bilo zajetih 5.573 podjetij in organizacij, **vprašalnik pa je izpolnilo 2.181 vabljenih delodajalcev**, pri katerih je bilo zaposlenih 241.000 oseb. Vprašalnik je izpolnilo 5 delodajalcev, ki niso bili v vzorcu in so zaposlovali 10 ali več delavcev. Pridobljeni podatki teh 2.186 sodelujočih so metodološko uteženi, kar pomeni, da ustrezno predstavljajo populacijo, to je delodajalce, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev.

Kakšne so makroekonomske napovedi za leti 2020 in 2021?

BDP, realna rast v %, dosež in napoved

MAKROEKONOMSKO OKOLJE

V Sloveniji smo od leta 2014 do lani beležili gospodarsko rast. Gospodarska rast se je lani umirila na 2,4 %. Pretekle napovedi za prihodnja leta so bile ugodne, a se je letošnja pomlad gospodarska slika popolnoma spremenila zaradi ukrepov, povezanih z epidemijo koronavirusa SARS-CoV-2. Različne domače institucije za letošnje leto za Slovenijo napovedujejo padec gospodarske aktivnosti, in sicer od 6,5 % (Banka Slovenije, 2020) do celo 8,1 % (UMAR, 2020b). Za prihodnje leto se napoveduje približno 3,5 % gospodarska rast.

Viri: UMAR (2020a), (2020b)

TRG DELA. V letošnjem letu smo na trgu dela priča preobratu, ki je posledica gospodarskega upadanja. Če so se še v začetku leta številni delodajalci soočali s pomanjkanjem ustreznega kadra, se je po razglasitvi epidemije in upočasnitvi ali zaustavitvi večine gospodarskih dejavnosti z namenom zaježitve širjenja virusa SARS-CoV-2 na Zavodu RS za zaposlovanje močno povečalo število prijavljenih brezposelnih, zmanjšalo povpraševanje po delavcih in zaposlovanje brezposelnih (ZRSZ, 2020a). Od začetka junija lahko govorimo o malce pozitivnejših kazalcih, povezanih s trgom dela (novoprijavljeni v evidenco brezposelnih, razpisana prosta delovna mesta).

Na začetku letošnjega leta so bile napovedi gospodarskih gibanj pozitivne. V primerjavi s preteklim letom je bila napovedana umiritev rasti, ki naj bi po že revidiranih pomladanskih napovedih, objavljenih marca letos, znašala 1,5 % (UMAR, 2020a). Zadnje dostopne analize za leto 2020 za Slovenijo napovedujejo padec gospodarske aktivnosti, ki naj bi znašal od 6,5 % (Banka Slovenije, 2020) do 8,1 % (UMAR, 2020b).

Po podatkih SURS-a je bilo v Sloveniji v aprilu 2020 nekaj več kot 885.500 delovno aktivnih, to je za približno 10.500 ali 1,2 % manj kot v marcu 2020 in za 0,9 % manj kot v aprilu 2019. Število zaposlenih

je bilo nižje za 1,3 % (ali za približno 10.400; bilo jih je približno 791.500). Glede na april 2019 je bilo za 1,1 % nižje število zaposlenih, medtem ko je bilo število samozaposlenih za 1,6 % višje (SURSTAT, 2020).

Z vidika dejavnosti, v katerih so imele delovno aktivne osebe zaposlitev, se je število delovno aktivnih v aprilu 2020 na mesečni ravni znižalo v sedemnajstih, zvišalo pa v treh dejavnostih. Najbolj se je znižalo v predelovalnih dejavnostih in v gostinstvu, najbolj zvišalo pa v dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro (za 0,6 %; na približno 8.000). V predelovalnih dejavnostih se je število delovno aktivnih zmanjšalo za nekaj več kot 2.100 ali za 1,0 %, upad je najbolj očiten v starostni skupini 20–24 let (za več kot 400 delovno aktivnih oseb ali za 3,8 %). Število delovno aktivnih v gostinstvu je bilo v aprilu 2020 za približno 2.100 ali za 5,9 % nižje kot v marcu 2020 (bilo jih je nekaj več kot 33.600); v tej dejavnosti je bil upad najopaznejši v starostni skupini 25–29 let (SURSTAT, 2020).

UMAR-jev Scenarij COVID-19 glede gibanja stopnje registrirane brezposelnosti za leto napoveduje porast, in sicer z lanskoletnih 7,7 % na 9,1 % za letošnje leto in 9,0 % za prihodnje leto (UMAR, 2020b). Po podatkih ZRSZ je bilo konec maja 90.419 registriranih brezposelnih (v istem obdobju lani 72.012), medtem ko UMAR za prihodnje leto napoveduje, naj bi registrirana brezposelnost znašala 86.800 oseb.

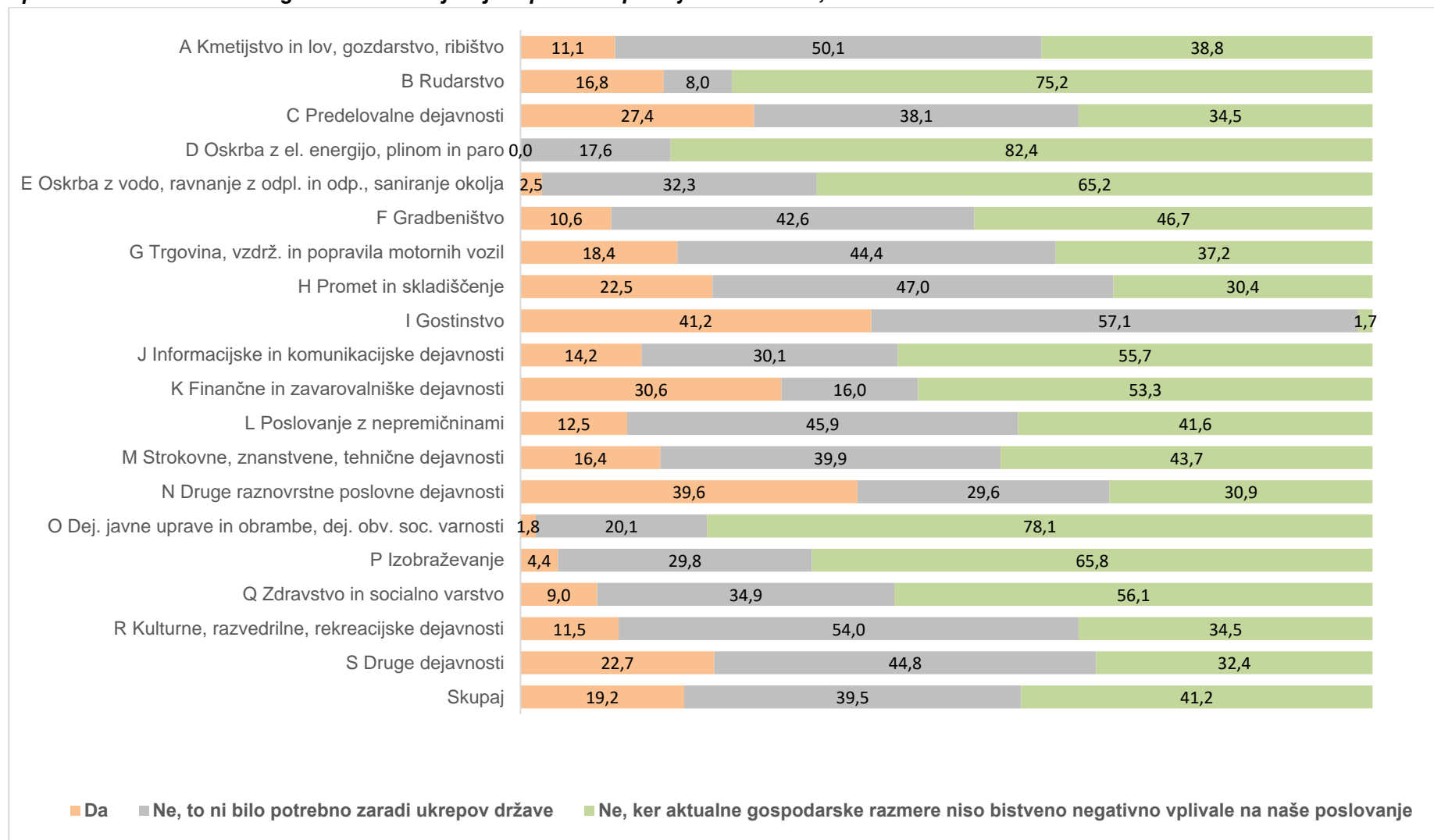
Kakšne so napovedi delodajalcev za drugo polovico leta 2020?

Vpliv epidemije in intervencijskih ukrepov države na zaposlenost

V marcu, aprilu in maju smo bili na trgu dela priča številnim spremembam, zato smo delodajalce povprašali, ali so aktualne razmere na trgu dela že vplivale na poslovanje tako, da so morali zmanjšati število zaposlenih. Večina delodajalcev (41,2 %) je odgovorila, da to ni bilo potrebno, ker aktualne gospodarske razmere niso bistveno negativno vplivale na njihovo poslovanje. Le malce manj (39,5 %) jih je izpostavilo, da to ni bilo potrebno zaradi ukrepov države, medtem ko je med anketiranimi skoraj vsak peti delodajalec (19,2 %) zaradi nastalih gospodarskih razmer že moral odpustiti del zaposlenih. Največji delež delodajalcev, ki je moral zmanjšati število zaposlenih, je med velikimi delodajalci z 250 in več zaposlenimi (29,9 %). Na srednje velika podjetja, ki imajo od 50 do 249 zaposlenih, so aktualne gospodarske razmere vplivale najmanj, saj jih je skoraj polovica (49,5 %) ocenila, da le-te niso bistveno negativno vplivale na njihovo poslovanje. Malim podjetjem (od 10 do 49 zaposlenih) so k temu, da zmanjšanje števila zaposlenih (še) ni bilo potrebno, najbolj pripomogli intervencijski vladni ukrepi. 41,6 % anketiranih malih podjetij je izpostavilo, da zmanjšanje števila ni bilo potrebno zaradi sprejetih ukrepov vlade.

Po ocenah delodajalcev so sprejeti intervencijski ukrepi najbolj blažili nastalo situacijo glede ohranitve delovnih mest v sektorju gostinstva, ki mu sledi sektor kulturnih, razvedrilnih in rekreacijskih dejavnosti. Za gostinstvo hkrati tudi velja, da so bili delodajalci zaradi nastalih razmer najbolj pogosto že prisiljeni k zmanjšanju števila zaposlenih, sledijo jim delodajalci iz drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti (kamor se umešča tudi zaposlovanje). Aktualne razmere niso vplivale na zmanjšanje števila zaposlenih v sektorju oskrbe z električno energijo, plinom in paro.

Vpliv aktualnih razmer na trgu dela na zmanjšanje zaposlenih po dejavnostih SKD, v %

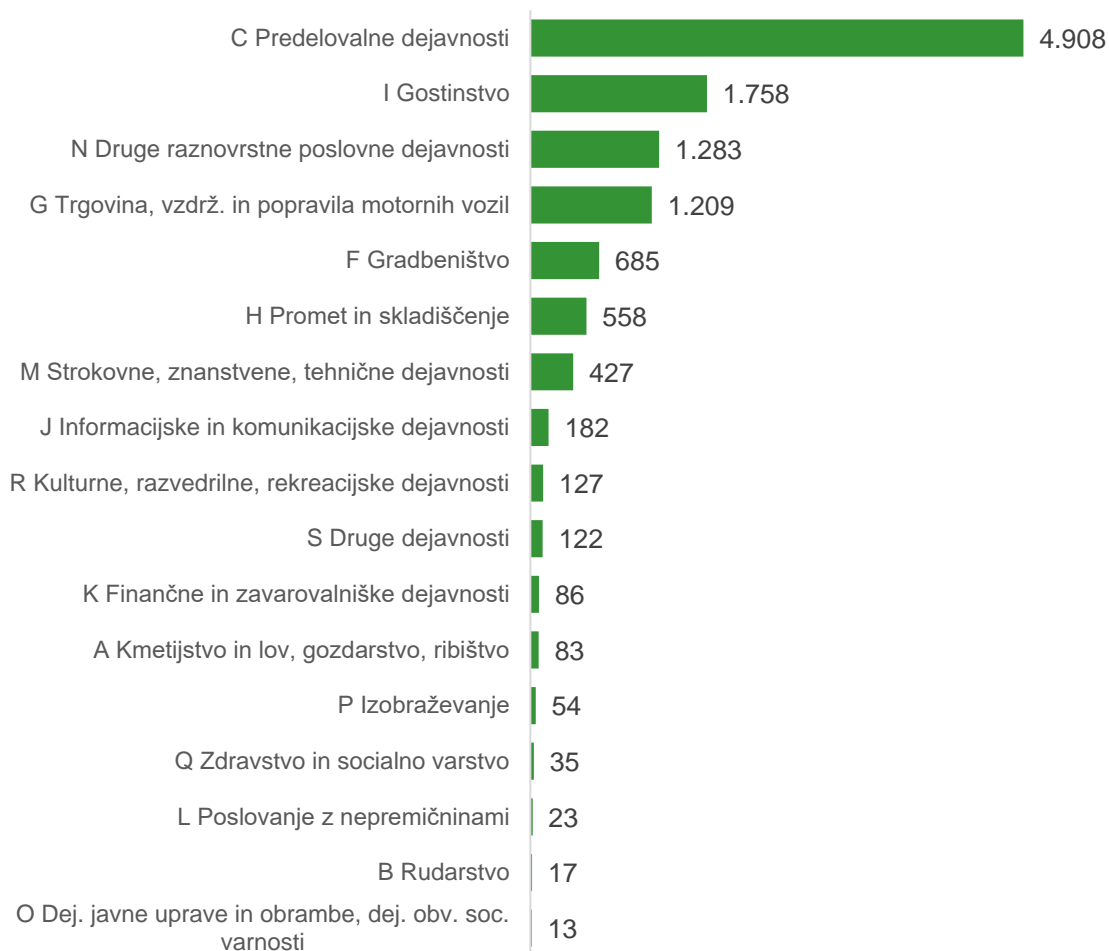
Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2020/I

Banka Slovenije napoveduje, da bodo sprejeti intervencijski ukrepi ublažili posledice epidemije na trg dela. Po njenih ocenah bosta zaradi ukrepov padec zaposlenosti in porast stopnje brezposelnosti manjša za približno tretjino (2020:28).

Zmanjšanje števila zaposlenih zaradi novonastalih razmer na trgu dela

Največje zmanjšanje števila zaposlenih v času epidemije so zabeležili delodajalci iz predelovalnih dejavnosti, gostinstva, drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti in trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil. Anketirani delodajalci so v času od marca do izvedbe ankete zaradi novonastalih razmer na trgu dela skupaj zmanjšali število zaposlenih za 11.568.

Zmanjšanje števila zaposlenih po dejavnostih SKD, za obdobje marec–maj 2020

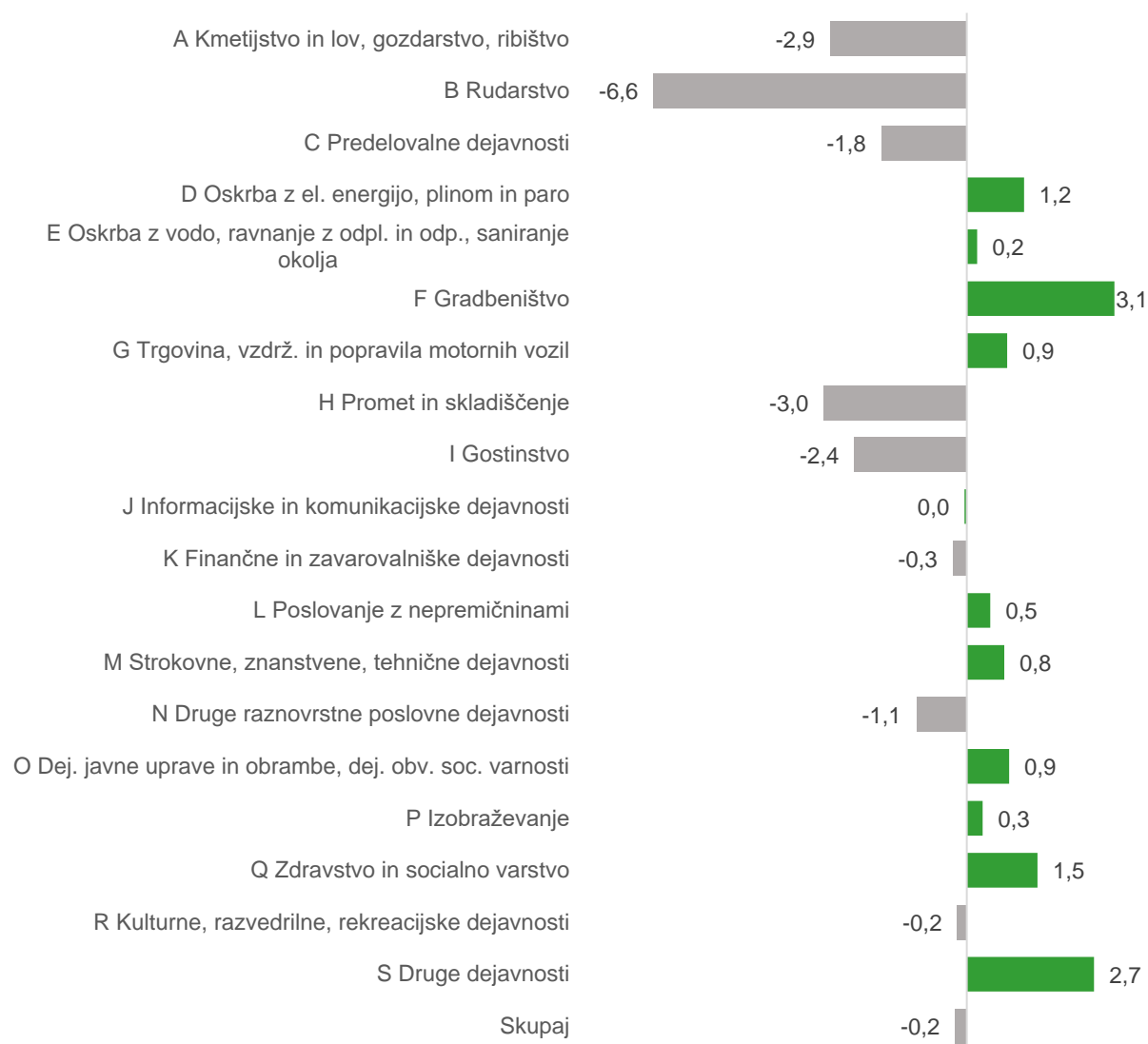

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2020/I

Zaposlenost

Za prihodnjega pol leta delodajalci napovedujejo 0,2-odstotni padec zaposlenosti. V času anketiranja so delodajalci zaposlovali približno 650.000 delavcev, za prihodnjih 6 mesecev pa predvidevajo, da bo njihovo število upadlo na 648.000 zaposlenih. **Anketirani delodajalci načrtujejo, da bodo v roku 6 mesecev potrebovali približno 22.000 delavcev**, večinoma zaradi nadomeščanja. **Največji upad števila zaposlenih¹ predvidevajo delodajalci iz prometa in skladiščenja**, za katerega je napovedan 3-odstotni upad, ter kmetijstva in predelovalnih dejavnosti (1,8-odstotni upad). Najbolj spodbudne so napovedi za **gradbeništvo** (3,1-odstotna rast zaposlenosti), **druge dejavnosti** (2,7-odstotna rast) ter **zdravstvo in socialno varstvo** (1,5-odstotna rast).

Napovedana rast oz. zmanjšanje števila zaposlenih po dejavnostih SKD, v %

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2020/I

¹ Iz interpretacije smo zaradi zelo majhnega obsega dejavnosti izvzeli podatke za sektor A - kmetijsko, lov, gozdarstvo, ribištvo in sektor B - rudarstvo.

Načrtovane zaposlitve

Za prihodnjih 6 mesecev so delodajalci napovedali, da bodo iskali 22.200 delavcev. Delodajalci bodo predvidoma večinoma iskali delavce zaradi nadomeščanj (upokojitve, porodniški dopusti in dopusti za nego in varstvo otrok ipd.), v manjšem obsegu pa tudi za nova delovna mesta. Delodajalci bodo najpogosteje iskali vojake, prodajalce, varilce, zidarje, delavce za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, voznike težkih tovornjakov in vlačilcev, elektroinštalaterje, tesarje, skladiščnike in uradnike za nabavo in prodajo in orodjarje. Omenjeni poklici se že dalj časa pojavljajo v skupini deficitarnih poklicev, in sicer v nekoliko različnem zaporedju. Na seznamu dvajsetih najbolj iskanih poklicev tokrat npr. ni kuharjev, ki so na 22. mestu (napovedanih 222 zaposlitev), na drugi strani pa je na seznamu več poklicnih skupin iz glavne skupine poklicev strokovnjakov (vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev predšolskih otrok, učitelji razrednega pouka, strokovnjaki za zdravstveno nego, poklici za zdravstveno in socialno oskrbo, predmetni učitelji v osnovni šoli in razvijalci programske opreme).

Poklici, za katere bodo delodajalci najpogosteje iskali delavce, prvih 20 po pogostosti

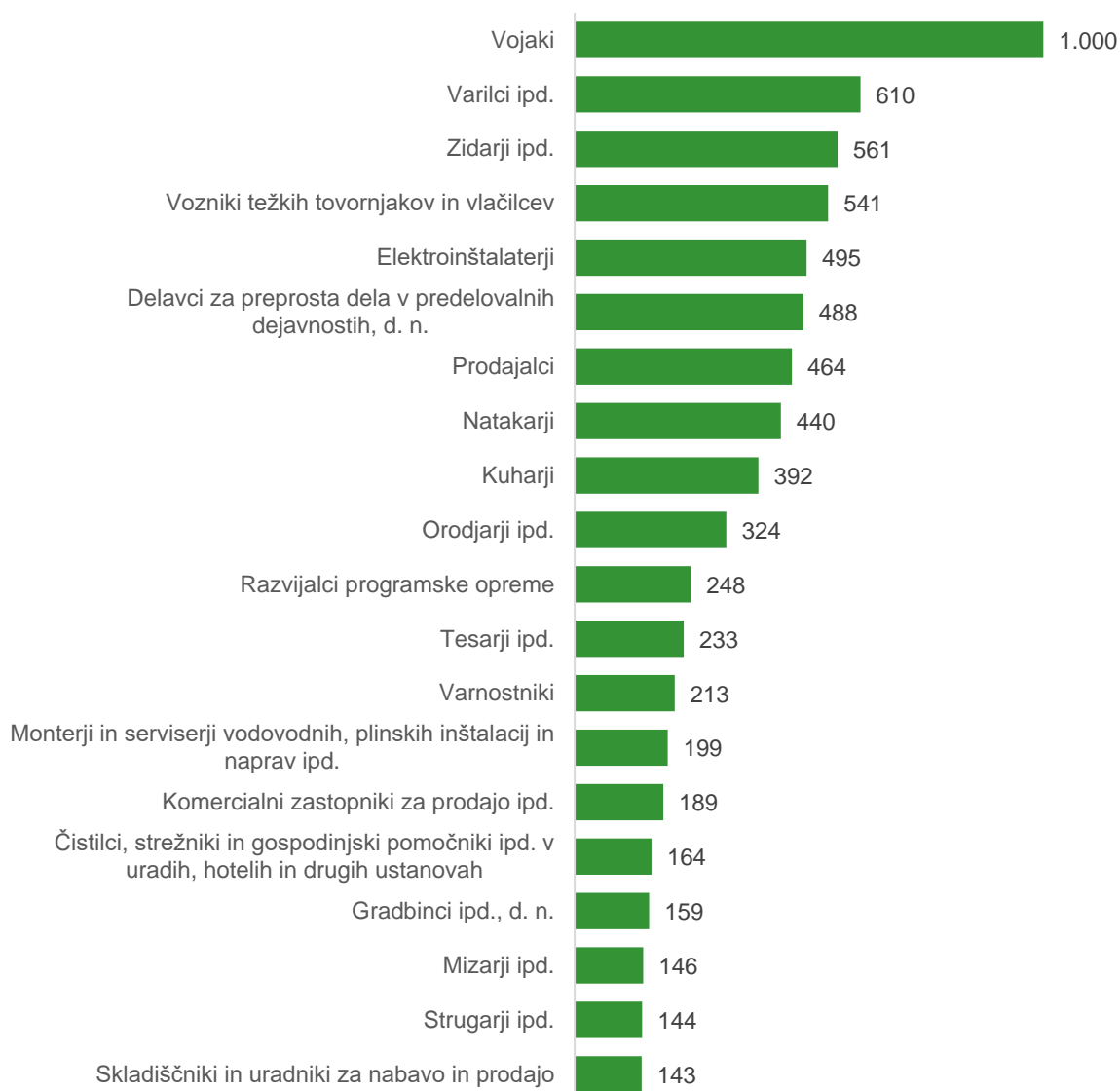
Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2020/I

Poklici, za katere delodajalci ne najdejo ustreznih delavcev

Anketni podatki kažejo na manjšanje strukturnih neskladja na trgu dela. V povprečju se je v preteklega pol leta **nekaj manj kot tretjina delodajalcev (32,4 %) srečala s pomanjkanjem ustreznih kadrov**. Tretjina se s težavo ni srečala, saj niso iskali kadra (33,6 %), 32,7 % pa jih je navedlo, da niso imeli težav pri iskanju ustreznih kandidatov za prosta delovna mesta. **Velika podjetja so se s pomanjkanjem ustreznih kandidatov soočala v dobri polovici primerov (51,5 %)**. Najvišji delež delodajalcev, ki se soočajo s težavami pri iskanju delavcev, je v zdravstvu in socialnem varstvu (57,6 %), gostinstvu (50,3 %) in drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih (41,7 %).

Med poklici, za katere so imeli delodajalci največ težav pri iskanju ustreznih kadrov, so na prvih mestih vojaki, varilci, zidarji, vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, elektroinštalaterji, delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, prodajalci, natararji, kuharji in orodjarji.

Poklici, pri katerih so imeli delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih kadrov, prvih 20 po pogostosti

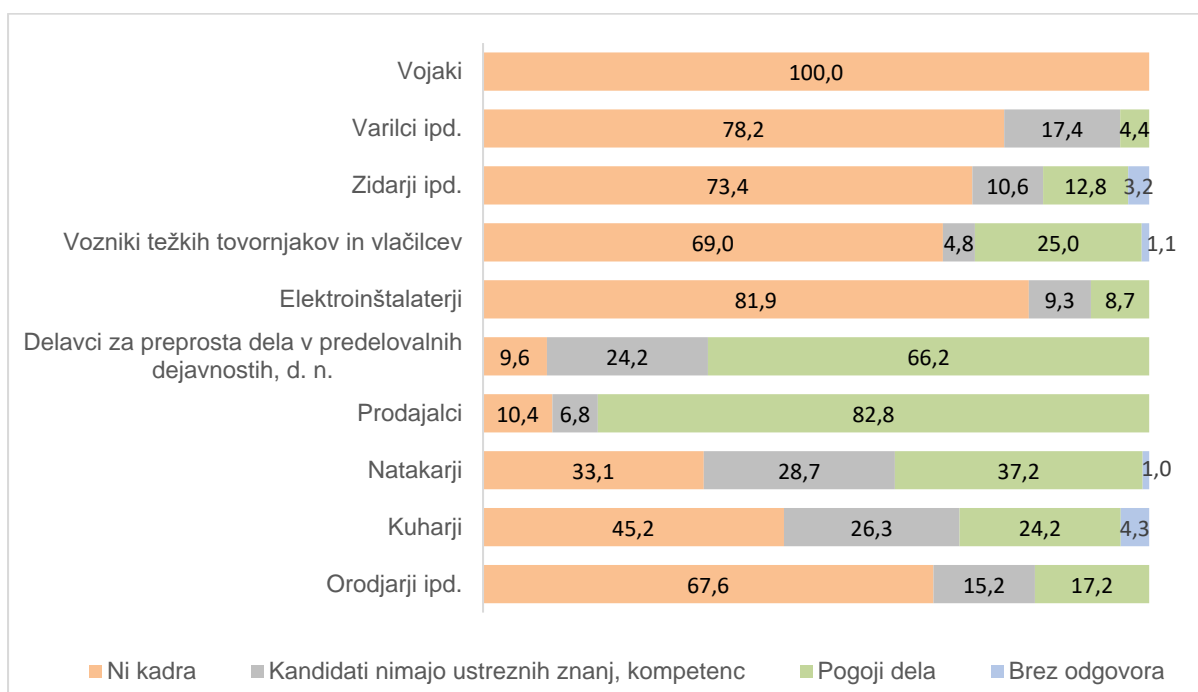

Vir: ZRSZ, *Napovednik zaposlovanja 2020/I*

Razlogi za pomanjkanje kadra po poklicih

Delodajalci so opredelili ključni razlog za težave pri iskanju kadra za prosta delovna mesta po posameznih poklicih, pri katerih so imeli težave: pomanjkanje kadra z omenjenim poklicem na trgu dela, pomanjkanje ustreznih znanj, kompetenc, spretnosti, veščin itd. kandidatov, ki so se prijavili na razpis za prosto delovno mesto, ali delovni pogoji (npr. deljen urnik, delo ob koncu tedna, težko fizično delo, nizko plačilo ipd.). Večinoma so se delodajalci soočali z dejstvom pomanjkanja kandidatov z ustreznim poklicem na trgu dela – razlog kadra ni (53,2 %), sledijo težave zaradi pomanjkanja kompetenc, znanj, veščin kandidatov (22,8 %) in delovni pogoji, ki odvrčajo potencialne kandidate od prijav na prosta delovna mesta (22,7 %). **Medtem ko za večino poklicev, za katere imajo delodajalci težave pri iskanju kadra, velja, da na trgu dela ni ljudi z iskanim poklicem** (vojaki, elektroinštalaterji, varilci, zidarji, vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, orodjarji,...), pa **v nekaterih primerih problematika zapolnitve prostih delovnih mest izhaja iz delovnih pogojev** (prodajalci, delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih).

Ključni razlogi za težave pri iskanju kadra za prosta delovna mesta, prvih 10 poklicev, v %

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2020/I

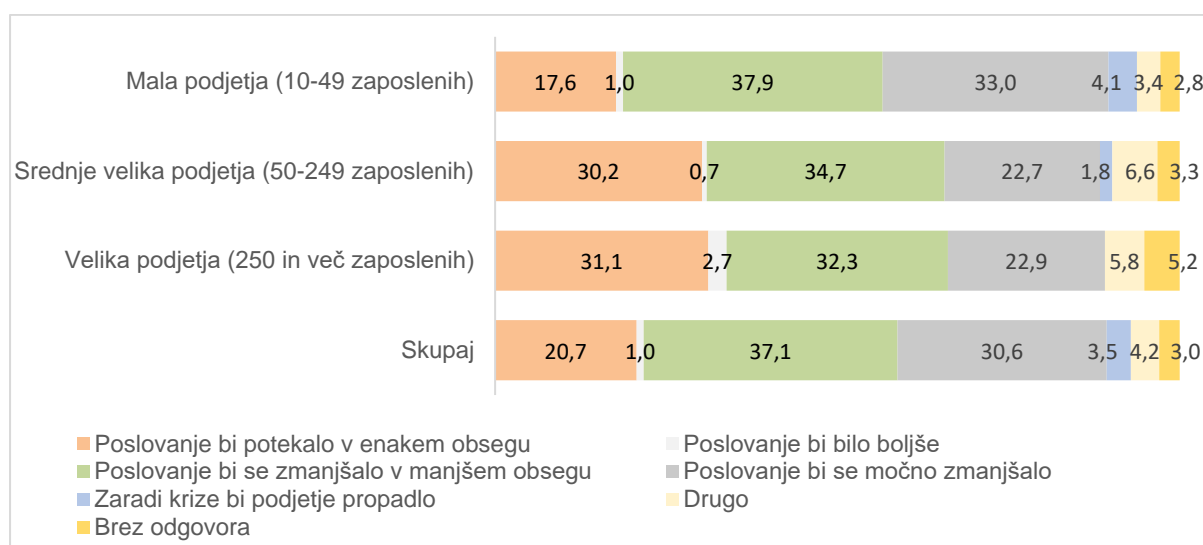
Delodajalci večinoma ocenjujejo, da v prihodnje ne bodo imeli težav z iskanjem kadra (71,8 %). Težav z iskanjem kadra ne pričakuje 73,2 % malih delodajalcev, 68,1 % srednje velikih delodajalcev in 63,8 % velikih delodajalcev. V povprečju težave pričakuje 26,2 % delodajalcev (31,6 % velikih, 29,8 % srednje velikih in četrtnina malih delodajalcev), medtem ko na vprašanje ni odgovorilo 1,9 % sodelujočih.

Vpliv potencialne ponovitve epidemije na poslovanje in zaposlenost

V javnosti so pogoste navedbe o potencialnih ponovnih izbruhih okužb s koronavirusom SARS-CoV-2. V skladu z navedenim smo delodajalce vprašali za oceno gibanja poslovanja in zaposlenosti v njihovih podjetjih ali organizacijah ob predpostavki vnovičnega izbruha epidemije in izvajanju podobnih ukrepov, ki so veljali v obdobju razglašene epidemije.

Večina delodajalcev (37,1 %) napoveduje, da bi se v primeru ponovitve epidemije in podobnih ukrepov njihovo poslovanje zmanjšalo v manjšem obsegu, sledijo delodajalci, ki ocenjujejo, da bi se v tem primeru poslovanje močno zmanjšalo (30,6 %), petina (20,7 %) pa jih meni, da bi poslovanje potekalo v enakem obsegu. Kot je razvidno iz podatkov, veliki delodajalci ocenjujejo, da so najboljše pripravljene na morebitno ponovitev epidemije in z njo povezanih ukrepov, medtem ko pričakovano mali delodajalci pogosteje kot ostali napovedujejo zmanjšanje poslovanja v manjšem ali večjem obsegu.

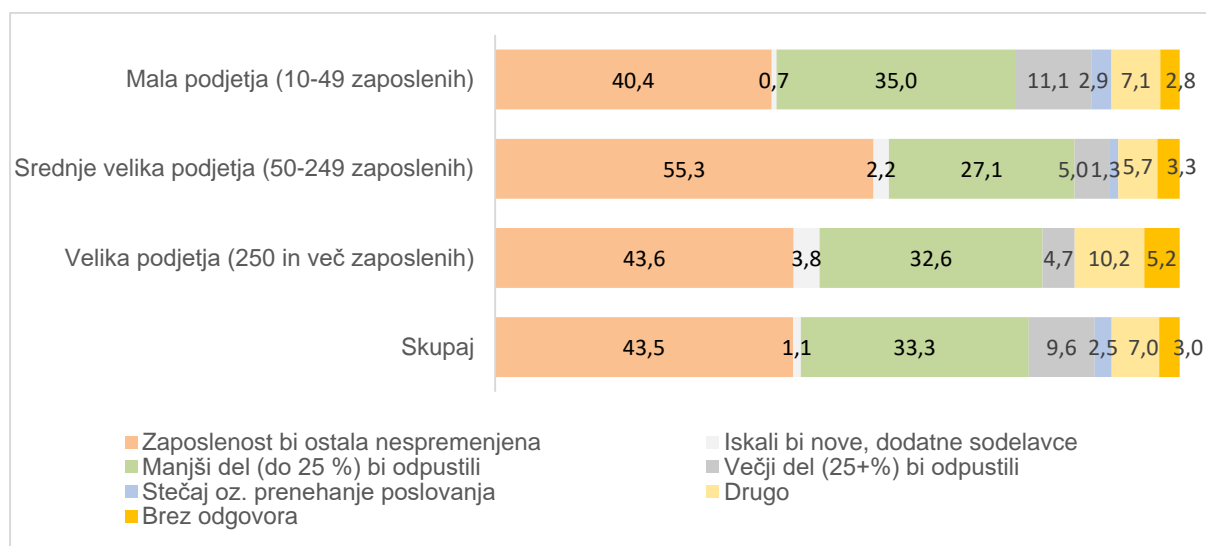
Ocena vpliva potencialne ponovitve epidemije na poslovanje glede na velikost podjetij

Vir: ZRSZ, *Napovednik zaposlovanja 2020/I*

Anketirani delodajalci večinoma ocenjujejo, da bi (43,5 %) zaposlenost v podjetjih ali organizacijah v primeru ponovitve epidemije in z njo povezanih ukrepov ostala enaka, tretjina jih ocenjuje, da bi v tem primeru odpustili manjši del zaposlenih (do 25 %), skoraj vsak 10. delodajalec (9,2 %) pa ocenjuje, da bi v tem primeru morali zmanjšati število zaposlenih za več kot 25 %. Več kot polovica srednje velikih podjetij je napovedala, da tudi v primeru ponovitve epidemije ne bi spreminjala števila zaposlenih.

Ocena vpliva potencialne ponovitve epidemije na zaposlenost glede na velikost podjetij

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2020/I

Viri

Banka Slovenije (2020): Napovedi makroekonomskih gibanj v Sloveniji. Dostopno na: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/napovedi_makroekonomskih_gibanj_junij_2020_1.pdf (zadnji dostop 17. 6. 2020).

Statistični urad RS (2020): Delovno aktivno prebivalstvo, Slovenija, april 2020. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/8905> (zadnji dostop 17. 6. 2020).

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (2020a): Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2020. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/pomlad/pomladanska_2020/slovenska/PN_2020_splet.pdf (zadnji dostop 17. 6. 2019).

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (2020b): Scenarij COVID-19. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/vmesna/marec_2020/PN2020_Covid19_p.pdf (zadnji dostop 17. 6. 2019).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2020a): Vpliv epidemije SARS-CoV-2 na trg dela v Sloveniji: marec in april 2020. Dostopno na: https://www.ess.gov.si/_files/13330/Analiza_vpliva_epidemije_SARS-CoV-2_na_trg_dela.pdf (zadnji dostop 17. 6. 2019).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2020b): Anketa Napovednik zaposlovanja 2020/I.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2020c): Trg dela v številkah. Dostopno na: https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah (zadnji dostop 17. 6. 2019).